

Kommunal og Regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

Deres ref: 11/906-1 JEA

Oslo, 9. august 2011

Høringsuttalelse NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet.

Oslo Håndverks- og Industriforening (OHIF) er en helt uavhengig interesseorganisasjon og har i dag medlemmer med geografisk spredning i hele landet. Noen medlemslag har blitt landsdekkende, men de fleste har sitt nedslagsområde i Oslo og fylkene rundt.

OHIF velger å begrense sin uttalelse til områder og tema som angår foreningens medlemsmasse og utvalgets forslag til innsatsområder. Foreningen overlater til Kommunal- og regionaldepartementet og eventuelt sette våre synspunkter inn i et mer helhetlig perspektiv.

Avklaring av definisjoner og utfordringer

OHIF representerer fag som tradisjonelt blir beskrevet som annen tjenesteyting og som industri, i motsetning til kunnskapsbasert næring og kunnskapsbasert tjenesteyting. Foreningen mener denne inndelingen er tradisjonell, snever og gammeldags.

I dagens samfunn blir yrker som kan forbindes med uttrykk som kunnskapsbasert og kunnskapsintensive forbundet med status og har "høyere verdi" enn de tradisjonelle håndverksfagene. Håndverksfagene sliter i konkurransen om rekrutteringen av de gode hodene og hendene. Informasjonen om hvilke muligheter som ligger i et håndverksfag og mulighetene for en eventuell videre yrkesvei når ikke fram.

Strengt tatt bør vel all næringsvirksomhet baseres på kunnskap og kompetanse. Vi vil gjerne peke på at håndverksfag i stor grad er basert på kunnskap og kompetanse. At en gullsmed i tillegg til svennebrev er utdannet gemmolog og/eller har tilleggsutdanning innenfor design, og en møbelsnekker som restaurerer antikke møbler har tilleggsutdanning innenfor kunsthistorie er ikke uvanlig.

Næringslivet er i endring og utvikling. I mange håndverksfag er det tatt i bruk ny teknologi, nye materialer og nytt verktøy. Et eksempel er passiv hus, som

antakelig kommer for fullt, hvor blant annet tømrere, rørleggere og malere er involvert. Passiv hus skaper behov for blant annet forskning på avgassing og fukt i materialer. Håpet er å få mindre klimagassutslipp og redusert energibruk. Videre eksisterer nå en 3D-laserskanning som danner grunnlag for prosjektering og samler alle fagdisipliner i et gitt prosjekt på en og samme plattform. Teknologien gjør det mulig å se hele anlegget før byggingen starter, hente ut alle nødvendige måledata, samt gjøre raske areal og volumberegninger. Dette høyteknologiske utstyret gir muligheter for økt presisjon og reduksjon av kostnader. Endring av design og produksjon av rørdeler blir også mye enklere. Ved hjelp av et enkelt grensesnitt har kunden mulighet til å involvere seg i prosjektene fra egen datamaskin når det skulle være.

Innenfor industrien er situasjonen den samme. En næring i endring. Ny teknologi gir muligheter for effektivisering, redusert energibruk og mer miljøvennlig produksjon. Avanserte dataprogram og prosesser er tatt i bruk. Her spiller forskning en stor rolle.

OHIF frykter at når fagene ikke blir forbundet med kunnskap og kompetanse, så utelukkes vi også i bokser som innovasjon, nytenkning og forskning. Fagene blir sittende fast i en tradisjonell tenkning og næringslivet kan gå glipp av nødvendig nytenkning og innovasjon.

OHIF definerer sine bransjer som kompetansearbeidsplasser. I tillegg vil håndverksfagene være viktige aktører for et robust arbeidsmarked både som deltakere og som tjenesteytere for annet lokalt næringsliv.

Utvalgets forslag til innsatsområder (kap. 5)

Rekruttering

Under dette kapittelet peker utvalget på at det i dag er svært få virkemidler som er direkte rettet mot spredning av og rekrutteringen til kompetansearbeidsplasser. Utvalget mener at en helhetlig og koordinert politikkutforming er nødvendig for å skape og rekruttere til, kompetansearbeidsplasser i hele landet. OHIF har forslag til to virkemidler til rekruttering:

1. Redusert eller ingen arbeidsgiveravgift på traineer og lærlinger for en tidsavgrenset periode, f.eks. opp til to år. Foreningen ser på dette forslaget som en erstatning eller et tillegg til de regionale traineeprogrammene.
2. På tross av at det er et stort behov i mange fag for rekruttering, har vi de siste årene sett en utvikling, hvor flere av de tradisjonelle lærebedrifter ikke tar inn nye lærlinger. Dette har blant annet sammenheng med den utstrakte bruken av innleid arbeidskraft i stedet for egne ansatte. Mange lærebedrifter opplever å tape anbudskonkurranser mot firmaer med få eller ingen ansatte, som leier inn arbeidskraft til de enkelte prosjektene.

Her mener vi fylker og kommuner må foretrekke lærebedrifter (når det er behov i faget) i anbudskonkurransene. Flere fylker har allerede vedtatt å ta i bruk en lærlingeklausul.

Gjennom å sikre rekruttering til håndverksfagene vil man sikre at Norge har den kompetansen som trengs også i framtiden. OHIF vil minne om at vi i Norge (og Norden) på grunn av klimaet trenger en spesiell kompetanse i byggfagene, om materialer, verktøy og teknikker. I tillegg sikrer man at regionene har tilgang til gode kompetente håndverkere, ved å benytte lærebedrifter som er lokalisert geografisk i nærheten, også ved konjunkturoppgang.

OHIF vil også minne om at de beste ingeniørene har en håndverksbakgrunn. Byggeledere, prosjektledere osv. rekrutteres også fra håndverkere som har et fag- eller svennebrev. Videreutdanning vil alltid være nødvendig, ikke minst med tanke på at det stadig utvikles nye metoder og materialer, tilpasset krav til miljøet og energibruk. Men også i forhold til dataverktøyene som tidligere er beskrevet.

OHIF vil også trekke fram hvor viktig det er at utviklingen av nye metoder og materialer innenfor byggfagene skjer i dialog med kompetente utøvende håndverkere.

Kompetanse om tradisjonshåndverk

I Aftenposten 9. august 2011 skriver man om at hverdagslivet i Norge skal på UNESCOs lister over viktig kulturarv. Tradisjonelt håndverk er et av de definerte temaområdene på UNESCOs liste over den immaterielle kulturarven. Videre pekes det på at håndverkskunnskap som typisk har blitt tatt vare på for å bevare bygninger ved museene, og ikke som en verdi i seg selv, er en holdning som må endres. Konvensjonen bør få konsekvenser for både undervisning og stipendordninger, uttaler Eivind Falk, direktør for det nyopprettede Senter for immateriell kulturarv/Norsk handverksutvikling ved Lillehammer museum.

Her vil OHIF peke på at denne kompetansen kan bidra til f.eks. nisjebedrifter rettet mot turisme eller eksport.

5.2.2 Bedrifts- og næringsrettede virkemidler

Oslo Håndverks- og Industriforening er enige i utvalgets anbefaling om en helhetlig gjennomgang av disse virkemidlene, men vi er ikke i enige i at *man i påvente av en slik gjennomgang anbefaler utvalget å prioritere virkemidler som har som mål ..... - og bidra til omstilling i retning av kompetanseintensiv aktivitet.* Her ligger det en stor risiko for feilvurderinger og at gode prosjekter utelates. Hvem kan forutse hvilken ringvirkning og utvikling et prosjekt kan føre til. Ikke minst med tanke på at utvalget selv skriver: *En viktig årsak til skuffende resultater for offentlige såkornfond i Norge synes å være at de ikke evner å plukke de riktige selskapene. Det er også usikkert om problemet i det norske markedet først og fremst er mangel på gode prosjekter, mangel på gode forvaltere eller mangel på kapital.* OHIF stiller her spørsmål om informasjonen om de ulike virkemidlene er god nok. Har næringslivet på grasrotnivå god nok kjennskap til hvilke muligheter som finnes? Ellers er vi enige i at det er en stor utfordring å plukke de riktige selskapene.

5.3.1 Personrettede virkemidler

Fradrag for pendling

Utvalgets vurdering om at pendlerfradraget ikke er et målrettet virkemiddel for å oppnå en bedre spredning av kompetansearbeidsplasser og forslaget om at nedskrivning av studielån, slik ordningen er utformet i tiltakssonen, er så målrettet og kraftfull at det gir effekt på rekruttering til kompetansearbeidsplasser er OHIF betenkt over. Foreningen er ikke sikker på at det å fjerne pendlerfradraget kan ha en desentraliserende effekt. Resultatet kan bli at pendlere flytter nærmere arbeidsplassen, spesielt kan dette gjelde for godt etablerte arbeidstakere som ikke lenger har studielån. For kommunene er dette verdifulle skatteyttere som bidrar til kommunekassen. Vi mener utfordringen ligger i at de fleste som pendler, gjør det fordi passende arbeid ikke er tilgjengelig på hjemstedet. Utvalget uttaler at et økt velstandsnivå vil bety stadig mindre for folks bosettingsvalg og at det ikke lenger vil være nødvendig med personrettede virkemidler. Det er mulig at dette stemmer for noen eller mange, men man skal ikke se bort i fra at fjerning av pendlerfradraget kan være dråpen som fører til økt fraflytting i regionene til leilighet i f.eks. Oslo. Mange godt etablerte arbeidstakere ser mange fordeler ved å bo mer sentralisert.

5.3.6 Næringstilknyttet spesialisert videregående utdanning

Våre kommentarer her er foruten vår betenkning over fjerning av pendlerfradraget, et ønske om å se på rekrutteringen til byggfagene og hvilke tiltak som kan øke antall læreplasser. Som vi tidligere har påpekt de beste ingeniørene har en håndverksbakgrunn. Byggeledere, prosjektledere osv. rekrutteres også fra håndverkere som har et fag- eller svennebrev. Det er viktig å sikre dette rekrutteringsgrunnlaget også i framtiden. Vi er positive til de andre forslagene, spesielt TAF-tilbudet, men også å legge til rette for god norskopplæring og mer effektiv godkjenning av eksisterende utdanning for innvandrere. Vi har et stort behov for arbeidskraft nå og i framtiden og vi trenger arbeidsinnvandring. En stor utfordring på mange arbeidsplasser, spesielt på byggeplassene, er å ivareta HMS på en skikkelig måte, med tanke på at i verste fall flertallet ikke forstår hverken norsk eller engelsk. Vi må også igjen påpeke at fagutdanningen, spesielt for byggfagene, ikke alltid er transparent fra land til land. Det er ulik kompetanse som er påkrevd.

Avslutningsvis vil vi anbefale at man ser på hvordan man kan støtte opp under og få til et best mulig samarbeid mellom næringslivet og det offentlige, mye kan løses i fellesskap. Næringsrådene fungerer bra mange steder, men dette er veldig personavhengig.

Med vennlig hilsen
Oslo Håndverks- og Industriforening

Kristin Brandt
Kommunikasjonssjef